

Arrels 5. Una època de canvi

Dc, 11/08/2010 per Catalunya Religió

(Bernabé Dalmau / CR) El tema de la cultura, configuratiu de la nació, dóna peu a [Arrels Cristianes de Catalunya](#) a avançar aquí el tractament d'una qüestió d'actualitat, el de la nova cultura que està naixent en nosaltres, diferent de la provocada per la revolució industrial i per les onades migratòries dels últims cent anys. L'anomenen de "rel tècnica i filosòfica al mateix temps", perquè els canvis culturals vénen en gran part motivats per la tècnica, la qual produeix una particular manera de veure el món i d'actuar-hi.

Assenyalen, sumàriament, tres canvis: 1) augment dels mitjans de comunicació; 2) multiplicació dels instruments de confort; i 3) innovació científica i tecnològica. Interessant també el matís del perill de distorsió ecològica.

Les conseqüències morals que en treuen també són tres: 1) avidesa creixent de posseir; 2) minva dels valors humans més espirituals i menys utilitaris; i 3) primacia de la instrucció per damunt de l'educació. De totes elles deriva un indiferentisme religiós que, per un costat, enterra vells anticlericalismes, però, per l'altre, es tanca a la transcendència.

Un problema ben real d'aquells anys i que continua preocupant és que "molts joves són introduïts en un univers cultural del qual la hipòtesi de Déu ha estat exclosa". Aquesta trista realitat posa sobre la taula la qüestió de la classe de religió en el nou rumb polític i social que la societat catalana emprengué d'ençà de la democràcia. Perquè una cosa és la transmissió cultural de la religió i una altra la vivència experiencial. En altres paraules, on comença la instrucció i on acaba la catequesi. En tot cas, el resultat és l'actual analfabetisme religiós i cultural, la responsabilitat del qual no és tota de l'Església però hi té un xic a veure perquè, als inicis del canvi, hom volgué forçar una escola amb dimensions catequètiques. El tema queda obert, i no és de fàcil solució.

Astutament, el text episcopal situa en context ecologista -concepte indiscutit i fins i tot respectat en la nostra societat laica- el bloc dels temes de

moral que durant tots aquests anys han fet remar l'Església contra corrent de les decisions que la nostra societat occidental ha anat prenent i que sovint han revestit més un caràcter polític que pròpiament moral: avortament, menyspreu dels ancians, eutanàsia, droga, terrorisme, erotisme..., i que Joan Pau II anomenà "cultura de la mort". Els bisbes el vinculen al fenomen de la secularització, que reconeixen que té aspectes positius i negatius; el que resulta curiós és que el presenten comparativament com un "fet diferencial" català, quan aquesta comparació no hauria resultat tan tallant si haguessin pres per referència els països europeus als quals Catalunya s'assembla més.

Una mica paternalísticament però amb una gran dosi de raó inviten la gent de cultura a no silenciar sistemàticament o interpretar sectàriament els valors de fons que el cristianisme ha aportat a la cultura i hi continua aportant. Inviten al diàleg fe-cultura, amb un toc d'atenció als teòlegs que començaven a donar-los algun mareig des de la [Facultat](#), creada el 1967 i que justament el 1984 fou objecte d'una nova estructuració.

Finalment, auguren que els canvis culturals portin a un progrés integral de la persona humana, i no a la irreligiositat i la decadència moral.

Arrels Cristianes de Catalunya (1985)

Els bisbes de Catalunya

La cultura, totes les cultures, evolucionen amb l'home. Catalunya, que conegué, des del segle passat, les transformacions pròpies de la societat industrial, i que ha viscut, després, l'evolució de les seves comarques i l'aparició de les grans concentracions urbanes amb forts contingents migratoris, ara viu —potser més acceleradament que mai— una evolució que és de rel tècnica i filosòfica al mateix temps.

Les nostres formes de vida han estat trasbalsades per un augment sensacional dels mitjans de comunicació i per la multiplicació dels instruments de confort. Darrerament, assistim a un procés d'innovació científica i tecnològica que, a més d'accentuar el canvi social, posa a mans de l'home la possibilitat d'una influència en els fenòmens naturals i, fins i tot, de distorsió i de destrucció de la naturalesa, que impressiona tota persona responsable.

Paral·lelament, es fan perceptibles una avidesa creixent de posseir coses; una minva dels valors humans més espirituals i menys utilitaris; una primacia de la instrucció, en el sentit més estret del mot, en detriment d'una autèntica educació. Pel que fa al sentit cristià de la vida, el vell anticlericalisme, sorgit d'unes circumstàncies històriques determinades, sense desaparèixer del tot, deixa el lloc, més aviat, a una impregnació a-religiosa de la cultura, menys agressiva però més radical, que aspira a donar per superada, ridícula o interessada, tota possible obertura a la transcendència. Així molts joves són introduïts en un univers cultural del qual la hipòtesi de Déu ha estat exclosa.

El creixement dels mitjans que són a l'abast de l'home, unit a un cert enterboliment de la consciència dels seus fins transcendents i del sentit més

pregon de l'existència, obre el pas a temptacions d'autodestrucció. El clamor ecologista que s'ha estès tant darrerament és, en realitat, una reacció i una veu d'alerta sobre aquest perill. I Joan Pau II s'ha referit als seus aspectes més greus, denunciant una «cultura de la mort», que «comença amb la supressió del naixement... i arriba fins a l'exclusió dels disminuïts i els vells, i acaba en la solució final de l'eutanàsia. També pertanyen a la cultura de la mort la droga, el terrorisme, l'erotisme i altres formes de vici» [[Al·locució a l'Assemblea general dels joves reunits a Roma per celebrar el Jubileu](#), el 14 d'abril de 1984].

Estem parlant, evidentment, d'uns fenòmens que són generals a tot el nostre món occidental. Sembla, però, que, com s'esdevingué amb els inicis de la industrialització i la concentració urbana, la cultura catalana comporta un ritme de secularització —en el sentit positiu d'autonomia del món, temporal, però també en el negatiu d'irreligió— més accelerat que en altres pobles d'Espanya. Ho testimonien el to d'aquelles publicacions literàries i artístiques que tenen la consideració de més representatives de l'actual cultura catalana, i la caiguda de la pràctica religiosa dels medis socials que més directament en participen.

Per això invitem els qui, d'una forma o altra, produeixen o transmeten cultura, a considerar la responsabilitat que els dona la forma que tenen a les mans. No confonguem allò que potser denúncia legítima de mancaments eclesials passats o presents, o una actitud de contestació davant determinades formes, o, fins i tot, un ressentiment més o menys justificats, amb el silenci sistemàtic o la interpretació sectària dels valors de fons que el cristianisme ha deixat i continua aportant a la nostra cultura.

Demaneu als estudiosos catalans —científics, literats, artistes— que restin oberts al diàleg constant i honrat entre fe i cultura. Els teòlegs, per la seva banda, són convidats a «recercar contínuament un mode més apte de presentar la doctrina als homes del seu temps, car una cosa és el dipòsit mateix de la fe i —les seves veritats, i una altra la manera d'enunciar-les» [[Gaudium et spes](#), n. 62].

I animem a tots els catòlics a treballar a fi que els canvis culturals no ens menin cap a la irreligiositat i la decadència moral, és a dir, cap a l'home vell que ens descriu Sant Pau, sinó cap a un progrés integral de la persona humana, cap a «l'home nou» en qui es renova «la imatge de la justícia i la santedat de la veritat» (Ef. 4,22-24). La defensa de l'home, «per ell mateix i no per cap altra raó... pertany a la substància mateixa del missatge de Crist i de l'Església, malgrat tot el que els esperits crítics han pogut declarar sobre aquesta matèria», per dir-ho, un cop més, amb paraules de Joan Pau II [[Al·locució a la Unesco](#), del 2 de juny de 1980].

Bernabé Dalmau
Monjo de Montserrat

Altres articles

-Consideracions Generals

[Importància de les “Arrels Cristianes de Catalunya” \(I\)](#)

[La cohesió d'un episcopat \(II\)](#)

[Els límits d'una certa visió de Catalunya \(III\)](#)

[Les “Arrels cristianes” en el Concili Provincial Tarraconense \(IV\)](#)

-Comentari a la lectura del text

1. [Proemi](#)
2. [Amor i servei a Catalunya](#)
3. [El fet de la nacionalitat catalana](#)
4. [Una cultura](#)
5. [Una època de canvi](#)
6. [L'Església a Catalunya](#)
7. [Pluralisme](#)
8. [Recordar les nostres arrels](#)
9. [Justícia social](#)
10. [Els qui han vingut de fora](#)
11. [Epíleg](#)